

Valsts ieņēmumu
dienests

INFORMATĪVAIS MATERIĀLS

Par biedrību darbību un pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu

02.05.2019.

Biedrība ir brīvprātīga personu apvienība, kas nodibināta, lai sasniegtu statūtos noteikto mērķi, kam nav peļņas gūšanas rakstura¹. Līdz ar to Biedrību un nodibinājumu likumā ir ietverti ierobežojumi biedrībām veikt saimniecisko darbību.

Tomēr biedrībai un nodibinājumam ir tiesības papilddarbības veidā veikt saimniecisko darbību, kas saistīta ar sava īpašuma uzturēšanu vai izmantošanu, kā arī veikt citu saimniecisko darbību, lai sasniegtu biedrības un nodibinājuma mērķus².

Komercedarbība ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas gūšanas nolūkā veic komersants³.

Ievērojot minēto, biedrībai, veicot darbību, jānodala:

- darbību, kuru tā veic statūtos noteiktā mērķa sasniegšanai bez peļņas gūšanas rakstura;
- saimniecisko darbību, kuru tā veic par atlīdzību, gūstot peļņu.

Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai par darbību uzskatāma pati darbība, neatkarīgi no tās mērķa un rezultāta. Darbību parasti atzīst par saimniecisku, ja tā ir ilglaicīga un tiek veikta par atlīdzību, ko saņem darbības veicējs. Taču no judikatūras tāpat izriet, ka atlīdzības iekasēšana pati par sevi konkrētai darbībai nevar piešķirt saimnieciskas darbības raksturu⁴.

Pievienotās vērtības nodokļa piemērošanas vajadzībām saimnieciskā darbība ir jebkura sistemātiska, patstāvīga darbība par atlīdzību (tai skaitā jebkuru ražotāju, tirgotāju vai pakalpojumu sniedzēju darbība, lauksaimnieciska darbība)⁵.

Pakalpojumu sniegšana par atlīdzību saimnieciskās darbības ietvaros iekšzemē ir ar nodokli apliekams darījums⁶.

Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai, lai konstatētu saimnieciskās darbības pastāvēšanu, vienlaikus ar pakalpojuma sniegšanas par atlīdzību esamības konstatēšanu katrā konkrētā situācijā ir jāveic arī citu apstākļu izvērtēšana, kas ļautu noteikt, ka pakalpojums sniegts saimnieciskās darbības ietvaros (piemēram, ar salīdzināšanas metodi – salīdzinot, kādos apstākļos attiecīgajā gadījumā tiek sniegts pakalpojums un kādos apstākļos parasti tiek sniegts konkrētais pakalpojums, ņemot vērā arī samaksas kārtību, klientu skaitu un ienākumu apmēru). Saimnieciskās darbības ietvaros starp pakalpojuma sniedzēju un tā saņēmēju jābūt

¹ Biedrību un nodibinājumu likuma 2.panta pirmā daļa

² Biedrību un nodibinājumu likuma 7.panta pirmā daļa

³ Komerclikuma 1.panta otrā daļa

⁴ Eiropas Savienības Tiesas 2007.gada 13.decembra spriedums lietā Nr.C-408/06; 2007.gada 26.jūnija spriedums lietā Nr.C-369/04

⁵ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 4.panta pirmā daļa

⁶ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 5.panta pirmās daļas 2.punkts

tiesiskām attiecībām, kurās ir savstarpējs izpildījums, un pakalpojuma sniedzēja saņemtā samaksa ir faktiskā atlīdzība par pakalpojuma saņēmējam sniegto pakalpojumu⁷.

Atzīmējam, ka pievienotās vērtības nodokli var piemērot tikai reģistrēts pievienotās vērtības nodokļa maksātājs. Līdz ar to biedrībai, kas ir neregistrēts pievienotās vērtības nodokļa maksātājs, lai varētu pareizi noteikt brīdi reģistrācijai Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļu maksātāju reģistrā, sasniedzot reģistrācijas sliekšni 40 000 *euro*, ir jāuzskaita savu saimnieciskās darbības ietvaros sniegto ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo darījumu vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā.

Par biedrības priekšnodokļa atskaitīšanas tiesībām

Ja preces iegādātas un pakalpojumi saņemti ar nodokli apliekamu darījumu nodrošināšanai vai tādu citās valstīs veiktu darījumu nodrošināšanai, kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē, priekšnodoklis ir no citiem reģistrētiem nodokļa maksātājiem saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par iegādātajām precēm un saņemtajiem pakalpojumiem⁸.

Ņemot vērā minēto, saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma normām priekšnodoklis ir atskaitāms tikai tad, ja preces iegādātas un pakalpojumi saņemti biedrības saimnieciskās darbības ietvaros sniegto ar nodokli apliekamu darījumu nodrošināšanai.

Par biedrības priekšnodokļa atskaitīšanu Eiropas Savienības fondu projektu īstenošanā

Ja Eiropas Savienības fondu projektu īstenoātājs – biedrība pievienotās vērtības nodokli nevar atgūt atbilstoši normatīvajiem aktiem nodokļu politikas jomā, tad to var iekļaut projekta attiecināmajās izmaksās.

Projekta attiecināmās izmaksas ir Eiropas Savienības struktūrfonda finansējuma saņēmēja veiktās izmaksas struktūrfonda finansētā projekta ietvaros, kuras tiek daļēji finansētas no Eiropas Savienības struktūrfonda atbilstoši apstiprinātajam tā finansētā projekta budžetam, kas noteikts saskaņā ar līgumu vai vienošanos par minētā projekta īstenošanu un atbildīgās iestādes vai sadarbības iestādes pieņemto lēmumu⁹.

Tādējādi pievienotās vērtības nodoklis saskaņā ar Eiropas Savienības prasībām no Eiropas Savienības struktūrfondi finansētajos projektos var tikt uzskatīts gan par projektu attiecināmajām izmaksām, gan par neattiecināmajām izmaksām atkarībā no tā, vai atbalsta saņēmējs – biedrība, var vai nevar atgūt samaksāto pievienotās vērtības nodokli no valsts budžeta, proti, var vai nevar atskaitīt priekšnodokli, pirms tam reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā.

Atbalsta saņēmējam – biedrībai, iesniedzot projekta pieteikumu un aprēķinot projekta izmaksas, ir jābūt zināmam, vai pievienotās vērtības nodoklis, kas tiks samaksāts par konkrētā projekta ietvaros iegādātajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem, būs

⁷ Eiropas Savienības Tiesas 2016.gada 12.maija spriedums lietā Nr.C-520/14

⁸ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 92.panta pirmās daļas 1.punkts

⁹ Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.952 "Kārtība, kādā sniedz un pārbauda informāciju par pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu Eiropas Savienības struktūrfondu finansēto projektu ietvaros un pieņem lēmumu par pievienotās vērtības nodokļa iekļaušanu projektu attiecināmajās izmaksās" 2.punkts

projekta attiecināmā vai neattiecināmā izmaksa. Tādēļ tai ir jāizvērtē, vai projekta ietvaros samaksātās, vai maksājamās pievienotās vērtības nodokļa summas var uzskatīt par attiecināmām izmaksām, vai arī tās atskaitāmas kā priekšnodoklis Pievienotās vērtības nodokļa likumā noteiktajā kārtībā, vienlaikus neuzskatot tās par attiecināmām izmaksām.

Tādējādi, biedrībai ir jāvērtē, vai konkrētajā situācijā projektā pievienotās vērtības nodoklis var tikt klasificēts kā projekta attiecināmā vai neattiecināmā izmaksa.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka biedrībām ir jāseko līdzi savai darbībai, proti, ja par biedrības pamatdarbību ir kļuvusi tās saimnieciskā darbība, kuru tā veic, gūstot peļņu, tad biedrībai ir jāmaina savs juridiskās personas statuss.